

Mosaic olímpic

Recerca multidisciplinar i difusió dels estudis olímpics
CEO-UAB, 20 anys

Editors

Emilio Fernández Peña
Berta Cerezuela
Miquel Gómez Benosa
Chris Kennett
Miquel de Moragas Spà

Centre d'Estudis Olímpics
Universitat Autònoma de Barcelona

Ajuntament de Barcelona

Mosaic olímpic

Recerca multidisciplinar i difusió dels estudis olímpics
CEO-UAB, 20 anys

Editors

Emilio Fernández Peña, Berta Cerezuela, Miquel Gómez Benosa, Chris Kennett, Miquel de Moragas Spà.

Edició

Ajuntament de Barcelona
i Centre d'Estudis Olímpics
de la Universitat Autònoma de Barcelona

**Consell d'Edicions i Publicacions
de l'Ajuntament de Barcelona:**

Ignasi Cardelús, Enric Casas, Eduard Vicente, Jordi Martí, Màrius Rubert, Jordi Campillo, Glòria Figuerola, Víctor Gimeno, Joan A. Dalmau, Carme Gibert, José Pérez Freijo.

Traducció i correcció lingüística

Anna Baldirà, Steve Norris, Mercè Roselló, UAB Servei d'Idiomes Moderns

Diseny i maquetació

Míreia Rocher, Ramon G. Sedó,

Edició i impressió

Direcció d'Imatge i Serveis Editorials
www.bcn.cat/publicacions

© de l'edició: Ajuntament de Barcelona
i Centre d'Estudis Olímpics de la Universitat
Autònoma de Barcelona

© dels textos: els seus autors

ISBN de l'Ajuntament de Barcelona 978-84-9850-312-8

ISBN del Centre d'Estudis Olímpics 978-84-938759-0-9

Dipòsit legal: B.18575-2011

Abril 2011

Impressió amb paper ecològic

Agraïments

L'edició d'aquest llibre s'emmarca en la celebració dels 20 anys d'activitat del Centre d'Estudis Olímpics de la Universitat Autònoma de Barcelona, creat al juny del 1989. Volem expressar el nostre agraïment a totes les persones i les institucions que, d'una manera o altra, han col·laborat a fer realitat aquest projecte.

I, singularment, a l'Ajuntament de Barcelona, cofundador del CEO-UAB, que ha fet possible la impressió d'aquesta edició.

Els continguts d'aquest llibre no es poden reproduir, ni totalment ni parcialment, ni enregistrar, ni transmetre per un sistema de recuperació d'informació, en cap forma ni per cap mitjà, sigui fotomecànic, fotoquímic, electrònic, per fotocòpia o qualsevol altre, sense el consentiment previ per escrit dels editors.

Centre d'Estudis Olímpics (CEO-UAB)
Universitat Autònoma de Barcelona
Campus UAB – Edifici N, planta 1
E-08193 Bellaterra (Cerdanyola del Vallès)
Barcelona, Catalunya – Spain
Tel. +34 93 581 19 92
Fax: +34 93 581 21 39
ceoie@uab.cat
<http://ceo.uab.cat>

Mosaic olímpic

Recerca multidisciplinar i difusió dels estudis olímpics
CEO-UAB, 20 anys

Editors

Emilio Fernández Peña

Berta Cerezuela

Miquel Gómez Benosa

Chris Kennett

Miquel de Moragas Spà

Sumari

Presentació	9
Ana Ripoll	
Pròleg	11
Alejandro Blanco	
Introducció	13
Emilio Fernández Peña	
Les raons acadèmiques d'un centre d'estudis olímpics a la universitat	19
Miquel de Moragas	

Origen i evolució d'un Centre d'Estudis Olímpics

Els orígens del CEO-UAB, 1989-1994	31
Muriel Ladrón de Guevara	
La gestió de la informació i la documentació al servei d'un centre de recerca	39
Berta Cerezuela i Pilar Cid Leal	
El Moviment Olímpic i el món acadèmic	47
Núria Puig Brandes	
El CEO-UAB com a dinamitzador dels estudis olímpics	57
Testimonis d'experts internacionals que valoren el llegat del CEO-UAB:	
• Deanna Binder (Institute for Olympic Education at the University of Alberta)	58
• Susan Brownell (University of Missouri, St. Louis)	59
• Richard Cashman (University of Technology, Sydney)	60
• Laurence Chalip (University of Texas at Austin)	61
• Gabriel Colomé (Centre d'Estudis d'Opinió - Generalitat de Catalunya)	62
• Lamartine P. DaCosta (Universidade Gama Filho)	63

• Conrado Durántez (Academia Olímpica Española).....	64
• Kang Shin-Pyo (Inje University).....	65
• Bruce Kidd (University of Toronto).....	66
• John MacAloon (University of Chicago).....	67
• Andy Miah (University of the West of Scotland).....	68
• Roy Panagiotopoulou (National and Kapodistrian University of Athens).....	69
• Hai Ren (Beijing University of Physical Education).....	70
• Nancy Rivenburgh (University of Washington).....	71
• Otto J. Shantz (University of Koblenz-Landau).....	72

Els Jocs Olímpics de 1992

Conversa de Juan Antonio Samaranch, Pasqual Maragall i Josep Miquel Abad, deu anys després dels Jocs de Barcelona	77
Miquel Botella i Miquel de Moragas	
L'ombra de Barcelona	87
Isidre Rigau	
Les cerimònies olímpiques de Barcelona'92: el gran bufet de les imatges mediàtiques	97
Núria Garcia	
L'Olimpíada Cultural de Barcelona el 1992. Llums i ombres. Lliçons per al futur	105
Miquel de Moragas	
Conèixer la Barcelona olímpica: preservació i accés a la memòria dels Jocs Olímpics de Barcelona'92 a través de les fonts documentals	117
Berta Cerezuela	
Barcelona'92 i l'estudi dels llegats dels Jocs Olímpics	125
Chris Kennett	

Temes clau de l'Olimpisme

Televisió i Jocs Olímpics: simbiosi, globalitat i construcció de sentit.....	137
Emilio Fernández Peña i Ibone Lallana del Rio	
Els nous mitjans i els Jocs: el Moviment Olímpic i el web social en la difusió de missatges.....	147
Emilio Fernández Peña	
La dimensió cultural dels Jocs Olímpics: les cerimònies i les Olimpíades culturals com a plataformes per a unes polítiques culturals sostenibles.....	157
Beatriz Garcia	
Els voluntaris com a variable d'èxit als Jocs Olímpics del segle XXI.....	169
Anna Belén Moreno Vílchez	
Olimpisme i els estudis de gènere.....	177
Natividad Ramajo i Ibone Lallana del Rio	
Barcelona'92 postolímpica: esport i multiculturalisme.....	185
Chris Kennett	
La dimensió educativa dels Jocs Olímpics	193
Berta Cerezuela	
L'estudi de l'urbanisme olímpic: balanç de recerca i perspectives de futur.....	203
Francesc Muñoz	
Anàlisi de l'impacte econòmic dels Jocs Olímpics.....	215
Ferran Brunet	

Els Jocs Olímpics de 1992

Conversa de Juan Antonio Samaranch, Pasqual Maragall i Josep Miquel Abad, deu anys després dels Jocs de Barcelona¹²

Miquel Botella

Economista; Director general adjunt de recursos del COOB'92

Miquel de Moragas

Catedràtic de Teoria de la Comunicació; Fundador i director del CEO-UAB, 1989-2009

Introducció

Deu anys després dels Jocs de 1992, un matí del mes de juny de 2002, Miquel de Moragas i Miquel Botella, editors del llibre *Barcelona: l'herència dels Jocs (1992-2002)*, van reunir-se per conversar sobre els Jocs de Barcelona amb tres protagonistes excepcionals d'aquell esdeveniment: Juan Antonio Samaranch, Pasqual Maragall i Josep Miquel Abad.¹³

Es tractava d'analitzar els aspectes clau de la candidatura, la preparació, la celebració i la memòria dels Jocs. Sense pressa, amb temps per recordar i matisar.

Aquest és el resultat, sumari, de la conversa i de les reaccions dels protagonistes als temes que, com a editors, els vam anar plantejant.

Sobre l'origen remot de la idea

Juan Antonio Samaranch (J.A.S.): De veritat, de veritat, els orígens dels Jocs de Barcelona'92 els hem d'anar a buscar a l'any 1931. S'havia fet l'estadi, la piscina, tot per als Jocs Olímpics: tot estava preparat a Barcelona. El Comitè Internacional Olímpic tenia una reunió el mes d'abril de l'any 1931 a Barcelona per decidir la seu de l'any 1936. I el que va passar és que va venir la República i els que havien de venir es van espantar: havien de venir unes 50 o 60 persones i en van acabar venint 17 o 18. La persona que ho va organitzar tot, el baró de Güell, aleshores president del COE, també se'n va anar, va marxar a París. Els membres del CIO que van assistir a la reunió van decidir votar, però amb un vot secret, guardar els vots, portar-los

12. Aquest text va ser publicat originalment en el llibre *Barcelona: l'herència dels Jocs (1992-2002)*, del qual van ser editors Miquel de Moragas i Miquel Botella, i que el CEO-UAB va dedicar al desè aniversari dels Jocs de 1992. Al fer la selecció de textos del present llibre, els editors vam considerar interessant incloure el testimoni d'aquests tres protagonistes de l'obtenció i organització dels Jocs Olímpics de Barcelona 1992. Un testimoni que ha adquirit una perspectiva històrica d'un valor inqüestionable.

13. Juan Antonio Samaranch, ex president del Comitè Internacional Olímpic; Pasqual Maragall, ex president del COOB'92 i ex alcalde de Barcelona; Josep Miquel Abad, ex conseller delegat del COOB'92.

a Lausana, fer una votació per correu entre els membres que no havien estat a Barcelona i llavors obrir els sobres i veure qui havia guanyat.

Pasqual Maragall (P.M.): I on es va fer l'obertura dels sobres?

J.A.S.: A Lausana. Va guanyar àmpliament Berlín. Per cert, quan va guanyar Berlín, Hitler encara no hi era. I quan va arribar al poder no va voler saber res dels Jocs. Sembla que va ser Goebbels qui el va convèncer que era la millor propaganda per al règim. I llavors va començar a prendre-s'ho seriosament: d'entrada, es van respectar els jueus, però el dia que van acabar els Jocs va començar la repressió. A la pel·lícula de Charles Chaplin «El gran dictador» hi surt tot això: en un moment donat, els jueus es queden parats perquè els policies comencen a somriure, i els porten flors...

P.M.: Però a Barcelona, l'any 1936, s'hi va fer l'Olimpíada Popular, que tenia un comitè executiu presidit per Lluís Companys...

J.A.S.: Però no es va ni inaugurar.

P.M.: Però saps per què no es va inaugurar, oi?

J.A.S.: Per la guerra civil.

P.M.: Va ser aquell dia, el mateix dia, cosa que no sé si s'ha explicat prou: l'alçament de Franco va ser el dia 18 i el dia 19 començava l'Olimpíada Popular. Una de les coses que diuen que va dir és que aquí havien vingut uns tipus vestits d'atletes internacionals però que en el fons eren uns revolucionaris. Va ser una de les excuses del general Franco per alçar-se: dir que venien uns estrangers, aquí a Espanya, a no sé quines finalitats estranyíssimes. Això està escrit.

J.A.S.: Però el programa de l'Olimpíada Popular era molt pobre.

P.M.: Això és un altre tema. Jo el que dic és que té un sentit històric...

L'origen immediat de la idea: Barcelona ciutat olímpica?

Josep Miquel Abad (J.M.A.): Aquelles reunions! El Pasqual i jo el que podem recordar és una reunió de l'equip de govern a l'Ajuntament de Barcelona l'any 1980, quan suposo que, prèvies converses discretes entre Narcís Serra i Juan Antonio Samaranch, apareix l'aleshores alcalde i diu: «Què penseu si organitzem uns Jocs Olímpics?». I nosaltres: «Què dius que què?». A partir d'aleshores comença a prendre cos la idea.

J.A.S.: En aquell moment, jo estava segur que podia ser president del Comitè Internacional Olímpic. L'únic dubte era que, si lord Killanin s'hi presentava una altra vegada, jo no ho podia fer. Però llavors, quan vaig veure segur que ell no s'hi presentaria, vaig tirar endavant. Va ser quan vaig anar a veure Narcís Serra, l'alcalde de Barcelona. Això deuria ser l'any 1979. Li vaig dir: «Escolta: si surto elegit, podem jugar fort i demanar uns Jocs Olímpics per a Barcelona». El dia que em van elegir president, el 16 de juliol de 1980, en Serra em va enviar un telegrama per felicitar-me, per recordar-me la nostra conversa i per recordar-me que Barcelona... I, llavors, vinc cap a Barcelona i en comencem a parlar. És en aquest moment que arribes tu, oi? (Dirigint-se a Maragall).

J.M.A.: No exactament. És el Narcís qui m'envia discretament i et posa com a condició que parlem per veure com es pot muntar tot plegat. També diu que m'has de convidar al restaurant Girardet (això forma part de la petita història). I, en tornar, s'encarrega el primer estudi, dirigit per Romà Cuyàs.

P.M.: Un dia significatiu va ser el dia de les Forces Armades de 1981 (em sembla recordar que va ser el 30 d'abril). Penseu que el 23 de febrer hi havia hagut l'intent de cop d'estat. Tan malament estaven les coses que, al cap d'un mes, quan va haver-hi l'atracament al Banc Central, va venir un general de la Guàrdia Civil que es pensava que era una altra vegada el mateix, que tot allò formava part del cop d'estat de Tejero. Al cap d'una setmana, es va celebrar el dia de les Forces Armades i tot-hom vivia en un ambient d'obsessió retro. I, aleshores, es prepara la desfilada, el Narcís se'n cuida, ve el rei, al matí es fa la desfilada (era un diumenge amb un sol fantàstic), a l'àrea del Moll de la Fusta s'inaugura la primera part d'una sèrie d'obres importants... Aquell dia, crec jo, canvia la psicologia, perquè la gent veu l'alcalde socialista, jove, i el rei presidint la desfilada a Catalunya, a Barcelona. I a la tarda, al Saló de Cent, en Narcís li demana públicament: «Majestat, volem el vostre suport per als Jocs Olímpics». Cosa que volia dir que el rei ja ho sabia.

J.A.S.: L'aposta del rei va ser decisiva perquè, en aquells moments, el president del govern era Calvo Sotelo. Jo el vaig trobar un dia a Mèxic, en una recepció que ofería el president del país amb motiu de la seva visita. Jo era allà, a primera fila. Quan em va veure, va venir i em va dir: «Oye, llámame cuando regreses a España, porque no veo nada claro esto de los Juegos Olímpicos». No li vaig trucar, com que tenia molta feina...

P.M.: Et va trucar ell.

J.A.S.: No, ja no va trucar. Però, en aquell moment, ell era totalment contrari a la proposta. Després va haver-hi el canvi de govern: tenir un govern socialista amb un alcalde socialista va significar un gran avantatge. Perquè tampoc Felipe González era gaire entusiasta, al principi...

P.M.: Jo no li vaig sentir dir mai cap cosa... Diguem que a Madrid...

J.A.S.: Però, si més no, va donar la llum verda...

P.M.: Home, no només va donar la llum verda. Felipe González s'hi va posar absolutament a favor.

J.M.A.: Una idea exacta de la dimensió que significaven els Jocs no la tenia ningú. Per tant, en Calvo Sotelo per unes raons i en Felipe González per unes altres, això dels Jocs els devia sonar a una cosa mig folklòrica, esportiva i tal... La transcendència dels Jocs Olímpics la van veure tots plegats molt després.

P.M.: Quan Felipe González entra al govern té al seu costat Narcís Serra. En aquell moment ja ho sabia. No va tenir mai la possibilitat de dubtar.

Les inversions

J.A.S.: La contribució del govern als Jocs Olímpics va ser més aviat discreta...

P.M.: Home, jo crec que va ser bàsica.

J.M.A.: En el pressupost del comitè organitzador va ser discreta perquè probablement tocava que fos discreta. Ara bé, la contribució del govern central en les obres d'infraestructura imprescindibles per a la celebració dels Jocs va ser determinant.

J.A.S.: Jo sempre deia que si l'Estat donava a Barcelona només una tercera part del que donava a l'Expo de Sevilla, podíem estar contents.

J.M.A.: Jo crec que, sumant-ho tot, no hi va arribar.

J.A.S.: Ni molt menys.

J.M.A.: El pressupost inicial del COOB'92 era de 150 000 milions l'any 1987. Es va liquidar per 190.000 milions, amb un benefici o superàvit d'uns 500 milions. D'aquest pressupost, l'Estat contribueix amb una aportació per a l'Estadi (el COOB'92 i altra gent també hi contribueixen), però després, sobretot, contribueix per via de la Llei de Beneficis Fiscals, és a dir, contribueix bé, però no tant aportant recursos com facilitant que el COOB'92 es busqui la vida amb la Llei de Beneficis Fiscals. També fa les loteries, les travesses, els segells, tota una sèrie de coses que, evidentment, al COOB'92 li signifiquen diners. Des d'aquest punt de vista és obvi: la suma de tot això va significar molts diners per al COOB'92. Ara bé, no van venir directament de les butxaques de l'Estat.

P.M.: El més important va ser la garantia, perquè en tot moment nosaltres jugàvem amb la xarxa de seguretat de saber que el senyor Solchaga o el senyor que fos (perquè tu ho saps perfectament, que anaves a Madrid a veure el senyor Gómez Navarro i li deies: «falta això i falta allò»)...

J.M.A.: Hi havia l'aval de Madrid que, per sort, no va caldre executar-lo.

P.M.: Hi ha tres coses diferents. Una és el pressupost dels Jocs, que són aquests 150 que al final van ser 190 que l'Estat garanteix. I la Generalitat hi contribueix amb una part, però amb un límit de 4.000 milions de risc: «Poso això i prou». I s'entén, perquè abans tenien molta menys capacitat financera, menys que ara i menys que l'Estat, per suposat. Segona: les obres. La part important de les obres són 200.000 milions i escaig, que corresponien al Holding Olímpic que s'havia de fer a terços: Estat, Generalitat i Ajuntament. Finalment, la Generalitat va dir que ja hi havia posat el que hi havia de posar. Aquests 200.000 milions els finança el Holding Olímpic, presidit per Santiago Roldán, amb la proporció 51%- 49% entre l'Estat i l'Ajuntament, perquè la Generalitat va dir que ja no podia gastar-hi més diners. Aquí s'hi han de sumar les obres que es van fer, relacionades o no amb els Jocs, i que no estaven al programa del Holding. Per exemple, les rondes, que van costar 180.000 milions, o l'aeroport, que va costar 28.000 milions... De manera que, si ho sumem tot (els Jocs, les obres, les rondes, l'aeroport, més, en tercer lloc, les despeses privades relacionades, una de les quals es Telefónica, llavors en procés de privatització, que va cablejar la ciutat i les instal·lacions) anem als 900.000 milions d'aleshores, que ara serien 1 bilió i mig, aproximadament. I això no és cosa dels Jocs, això són les inversions que es van moure en aquella època, que jo crec que van ser més que pagades per Barcelona. Ha estat el millor negoci de la vida de Barcelona, tot i que l'Ajuntament es va quedar amb un deute de 280.000 milions amb un pressupost de 250.000 milions. És a dir, va arribar a estar endeutat per més valor que el seu pressupost. Però això ja es va corregir, perquè Joan Clos, que aleshores era tinent d'alcalde d'Hisenda, i altres comencen la feina de sanejament i fan surar de nou la ciutat: no passa el que va passar a Mont-real, ni aquell fantasma previ que deia que els Jocs podien ser un desastre...

El procés de candidatura

J.A.S.: La candidatura va ser importantíssima. Candidatura vol dir aconseguir vots i els vots no s'aconseguien aquí a Barcelona, s'aconseguien a l'estranger. I, llavors, resulta que va sortir una candidatura fortíssima, que era París. L'alcalde de París, Chirac, també era primer ministre. Primer ministre i alcalde. Això li donava una gran força a la candidatura. I l'equip de la candidatura a Barcelona era Carlos Ferrer, Rodés, Abad, Mercè Varela i l'ambaixador Masferrer. I s'ha acabat. Aquestes eren les cinc persones que, cada mes o cada mes i mig, tenien una reunió amb mi...

J.M.A.: Ens reuníem a casa teva. No hi arribàvem tots alhora, per entrar discretament.

J.A.S.: ... i es van posar a treballar. Llavors, els membres del CIO podien viatjar a les ciutats candidates. Quan venien aquí se'ls rebia molt bé i, sobretot, se'ls passejava en helicòpter perquè veiessin la proximitat de totes les instal·lacions esportives. Els rebia l'alcalde, els rebia el president de la Generalitat, Jordi Pujol, que abans de rebre cada membre s'aprenia quatre coses sobre l'esport del seu país d'origen per fer-n'hi una petita explicació...

P.M.: ... i acabava sopant a casa del Leopoldo i la Isabel...

J.A.S.: El Leopoldo Rodés els obria les portes i sopaven allà a casa seva i la veritat és que es va fer una tasca molt ben feta...

P.M.: ... esplèndida...

J.A.S.: ... molt ben feta. L'elecció va ser molt fàcil, tot i que a Lausana, quan es va decidir, hi havia la presència del president Chirac, que va fer un discurs extraordinari... Jo tenia por. Però no. La veritat és que, sense falsa modèstia, he de dir que si Barcelona no hagués sortit, jo, com a president del CIO, ho hagués considerat un vot de censura. I la meua posició hauria estat molt difícil, hauria d'haver plegat...No m'hauria pogut presentar a la reelecció.

Les relacions amb el CIO i les comissions de coordinació

J.M.A.: És evident que Barcelona va guanyar per moltes raons i que el teu paper (dirigint-se a Samaranch) va ser absolutament determinant, junt amb d'altres factors. Per exemple, recordo algunes anècdotes divertides, com la capacitat de convicció que exhibia el comitè de candidatura quan venia la Comissió d'Enquesta que presidia el senyor Ericson, que després va presidir la Comissió de Coordinació: quan el portàvem a la Vila Olímpica encara hi havia les vies del tren, les fàbriques amb xemeneies fent fum, etc. «Aquí, senyor president de la Comissió, hi tindrà la Vila Olímpica». Ell deia: «Escolta, tu, vols dir que d'aquí a cinc anys estarà? », perquè clar, semblava absolutament impensable.

P.M.: I els periodistes li preguntaven què creia i ell els responia que sentia «papallones a l'estómac».

J.A.S.: Jo recordo un pòster ple de papallones.

J.M.A.: Doncs és veritat: li vam regalar un quadre, allò típic de col·leccionista, amb una col·lecció de papallones meravelloses. Li vam regalar, es va emocionar, va plorar.

J.A.S.: Aquesta Comissió de Coordinació es va crear per a Barcelona. Ara ens preguntem com era possible seguir uns Jocs sense aquesta Comissió. La Comissió de Seguiment Diari durant la celebració dels Jocs ja la vaig crear jo els primers Jocs que vaig presidir.

P.M.: El president Samaranch era molt neutral perquè una vegada, a San Juan de Puerto Rico, vaig fer una pedra al ronyó de la bronca que vam tenir. Te'n recordes? Ens vas dir: «I les rondes?».No, això ens va anar molt bé...

J.A.S.: Jo vaig ser molt exigent. Potser més exigent amb Barcelona que amb altres candidates. Fins a un moment donat, fins a un any i mig abans dels Jocs...

La solució dels conflictes

J.M.A.: L'època dura va ser de 1987 a finals de 1989, quan només podíem ensenyar projectes. I la poca realitat que podíem ensenyar, com l'Estadi, no va tenir una inauguració precisament gaire lluïda. Recordo, després de la inauguració dels Campionats d'Atletisme, que ens vam quedar tu (referint-se a Pasqual Maragall) i jo a la tribuna sols. Em vas agafar per l'espatlla i em vas dir: «Xaval, l'hem cagada ben bé!». L'assessor esportiu del CIO, Artur Takaç, ens va veure a tots dos sols, absolutament desolats, i ens va dir: «No us preocupeu, políticament tindreu problemes i sereu molt criticats, però teniu la sort que això us ha passat tres anys abans. Teniu temps de corregir-ho». Això ens va donar ànims en aquells moments.

P.M.: Va anar molt bé avançar-ho tot, perquè va permetre equivocar-se i reaccionar. Totes les organitzacions de Jocs Olímpics...

pics, que jo sàpiga (i el president em desmentirà si m'equivoco), i les exposicions universals i totes les coses que es munten per a una data i no tenen un sistema estable, totes peten. I aquí va anar fantàstic muntar-ho amb temps. De manera que, un any després, quan es va inaugurar el Palau Sant Jordi, ningú es recordava del que havia passat.

J.M.A.: A partir d'un Comitè Executiu del CIO de finals de 1989, en què vam fer un informe, les coses ja van començar a canviar perquè les realitats ja es començaven a veure, la credibilitat augmentava.

J.A.S.: El mateix període, jo vaig dir que tot anava molt bé, que tots anàvem en el mateix vaixell i que endavant.

J.M.A.: La signatura solemne a l'Ajuntament dels quatre socis del comitè organitzador es va fer el 12 de març de 1987 i, el 13 de març, és va constituir l'assemblea. Des del 16 d'octubre havien passat quatre, cinc mesos.

P.M.: Vam arribar a constituir una gestora. Però recordo que a l'assemblea constituent del COOB'92, al Saló de Cròniques, érem uns 90, i vam tenir algun incident per qüestions lingüístiques. Però bé, finalment tots els temes delicats es van resoldre molt bé, en primer lloc perquè hi havia la figura paternal del president del CIO...

J.A.S.: Però els de Barcelona van ser els únics Jocs de la història en els quals hi ha hagut quatre idiomes.

J.M.A.: També Hèlsinki, que va ser el nostre referent ja a l'època de candidatura, quan ja hi havia la reivindicació del català. Jo mai no he entès per què s'exigia amb aquella acritud amb què s'exigia a la candidatura i al comitè organitzador, quan des del principi de tot, des dels esborranys de la candidatura, ja hi havia els quatre idiomes i vam agafar com a referent els quatre idiomes d'Hèlsinki, que van ser l'anglès, el francès, el finlandès i el suec.

J.A.S.: Problemes amb el CIO, cap ni un. Mai vam dir que no a idiomes, banderes, etc.

P.M.: No, no. Els problemes eren aquí. Però es van anar resolent tots molt bé. Tret del dia de la inauguració de l'Estadi...

J.M.A.: Es van ajuntar diversos factors i problemes: protocol, retard horari, estat de les obres, pluja descomunal, tangana organitzada...

P.M.: Van haver-hi altres moments d'alta tensió. El mateix dia de la inauguració, cinc minuts abans de començar, estàvem tu (referint-se a Samaranch), el president del govern, el president de la Generalitat i jo, i ve en Josep Miquel i ens diu: «Hi ha uns tios, alguns dels figurants, que faran un *streaking!*»...

J.M.A.: ... portaven una inscripció (assenyala el cos)...

P.M.: I ens diu: «Els despullem a tots?». Home, no... Finalment, el cap de colla va reclamar professionalitat i es va arreglar bé. En fi, no hi va haver *streaking*.

La valoració de l'èxit

J.A.S.: Hi ha una cosa que jo sempre dic: l'èxit dels Jocs, a part de l'organització (que va ser excel·lent), va ser la participació de l'equip espanyol. Perquè amb una participació de l'equip espanyol mitjana o modesta no haguessin tingut el ressò que van tenir. Guanyar tretze medalles d'or, més que en tota la història olímpica d'Espanya, va ser extraordinari.

P.M.: L'ambient, el públic... El moment màxim van ser els 1.500 metres...

J.M.A.: De totes maneres, aquest esforç tan immens de l'organització dels Jocs, que són anys i anys d'inversions i milers de persones compromeses, té un punt de perversitat, perquè te la jugues en els últims 16 dies. I, d'aquests 16 dies, gairebé te la

jugues en les primeres quatre hores: si la cerimònia inaugural és percebuda pel món com un gran èxit, i la de Barcelona ho va ser, després ha de passar una desgràcia perquè aquesta primera impressió canviï. El llegat és una altra cosa, però la imatge... Si tens una organització convulsa però al final tot surt bé, això és el que queda; si tens una organització perfecta però les coses no surten prou bé, aquesta és la imatge que queda.

J.A.S.: La participació, aconseguir medalles, és importantíssim per a l'èxit. Només cal recordar el mundial de futbol de 1982. L'organització va ser molt bona, es va arreglar l'estadi, però l'equip va quedar fatal, i va quedar una imatge negativa, ningú no va fer ni cas a l'organització. Però l'èxit d'uns Jocs és organització i participació, conjuntament.

P.M.: Hi ha dues coses que volia dir. De la inauguració, és important l'equip que ho va portar: van ser Pepo Sol (ostres!, ja ens han deixat molts, no?: va ser un gran desgast i no vull dir que fos per això que algú hi deixés la pell, però...), Ovídeo, Bigas, Lluís Bassat, Manuel Huerga. Els vam casar i van fer una inauguració esplèndida.

J.A.S.: I el Casanovas, que té bones idees. Em va encantar la bandera gegant per sobre dels atletes.

P.M.: Després, hi ha una altra cosa que volia dir. Sempre hi ha una gran crisi en aquests projectes i aquí no hi va ser, perquè vam saber aguantar, perquè hi va haver un moment que vam rebre moltes i moltes pressions per canviar la direcció. I aquí es va aguantar a peu i a cavall. I això va ser l'èxit. Si haguéssim comès l'error de canviar l'esquema, ens la jugàvem tots. Van ser moments molt durs, amb les institucions desconfiant de la línia... Crec que, aquí, el Josep Miquel va tenir un paper absolutament decisiu. Jo em vaig refiar d'ell i vaig encertar-la absolutament.

J.A.S.: Abans del Jocs de Barcelona, el CIO va resoldre el problema de Sud-àfrica. Encara no hi havia solució política, però nosaltres vam enviar una comissió i va arreglar la possible participació de Sud-àfrica. Així que el CIO va ser el primer a expulsar Sud-àfrica per culpa de l'apartheid i el primer d'obrir-li les portes. El president Mandela, que aleshores encara no era president del país, va venir a veure'm a Lausana, a soles. I em va dir: «Miri, li agraeixo molt tot el que ha fet, però encara hem de fer un pas endavant. Tots els atletes que poden venir als Jocs són blancs». «Quants atletes enviaran?» «Uns 40», em va dir. Li vaig dir: «Podem invitar atletes joves negres, una trentena, i que participin en la desfilada». I, així, la desfilada de Sud-àfrica va ser amb blancs i negres. I van viure a la Vila Olímpica.

J.M.A.: Però finalment van participar. El president del Comitè Olímpic Sud-africà no parava de demanar acreditacions per a atletes i més atletes. Però sí, al final van participar en alguns esports, de manera testimonial però molt activa.

La seguretat

P.M.: Els temes de seguretat eren els que preocupaven més en un moment determinat. L'any 1986, van matar un policia a la plaça d'Espanya, quan érem a Los Angeles, i vam haver de tornar. Sempre hi havia aquesta preocupació. Una de les visites de seguiment que ens va fer la Comissió de Seguretat del CIO va ser un divendres i ells havien d'anar a París l'endemà, dissabte. Els vam convèncer de retardar dues hores l'arribada a París, i anar primer a Madrid, a ser rebuts pel president González. Vam llogar un avió privat i vam anar a Madrid, a la Moncloa. El Felipe va estar convincent, fantàstic, com el dia de Lausana. Els va dir que, com a primer ministre, prenia la responsabilitat, que no havien de tenir cap mena de por, que tenia la gent de màxima confiança (Rafael Vera i companyia, que es van portar fantàsticament). I van sortir d'allà realment convençuts.

J.A.S.: Cal dir que el tema de la seguretat va ser perfecte. Però no només durant els Jocs de Barcelona, que van durar menys d'un mes. També durant l'Expo de Sevilla. Durant sis mesos, a Espanya no hi va haver cap atemptat. Si durant els Jocs de Barcelona haguessin posat una bomba a Lleida, que no tenia res a veure amb els Jocs, els hauria perjudicat enormement. Però no va passar absolutament res. Jo vaig ser al Centre de Seguretat que portava el Vera i va ser una de les coses que van servir per als Jocs futurs. La seguretat l'ha de portar una sola persona. La policia, l'exèrcit, totes les forces de seguretat han d'estar

sota una única persona. Si no, és un embolic.

J.M.A.: Aquí es va muntar la comissió que presidia el secretari d'Estat Rafael Vera, amb el conseller de Governació, que aleshores era en Gomis, el tinent d'alcalde de l'Ajuntament, jo mateix i cada quinze dies es feia aquella reunió.

Sobre el model urbà

J.M.A.: Crec que el gran encert dels Jocs de Barcelona, i en general de les ciutats que han seguit aquest model, va ser posar l'energia immensa o la palanca tremenda que signifiquen els Jocs des del punt de vista de moure voluntats i generar recursos al servei de la ciutat i no a l'inrevés. Aquesta va ser la gran estratègia. Perquè les ciutats que van fer-ho a l'inrevés, com Mont-real o Mèxic, van tenir molts problemes, entre altres motius perquè, evidentment, tota una sèrie d'inversions que no responien a la lògica de la ciutat i d'un ús permanent sinó a una demanda molt important però puntual al final quedaven sense utilitzar. La gran decisió estratègica era els Jocs al servei de la ciutat i, a partir d'aquí, es dibuixa un model de ciutat que és el que és.

J.A.S.: El més important, per mi, és que la ciutat va recuperar el mar, no?

P.M.: Sí, va recuperar el mar, va recuperar el Poblenou, va fer les rondes, que estaven pendents des de l'any 1936...

J.M.A.: Això és el llegat físic. Però, després, hi ha el llegat no físic, que és que Barcelona va recuperar la moral. I, probablement, aquesta és una de les herències més importants. I això és intangible, però té un valor incalculable.

J.A.S.: Això ho dic jo sempre. Que la gent va passar a ser molt més positiva, molt més optimista, molt més emprenedora...

P.M.: L'èxit va ser tan formidable que, després, resulta molt difícil la comparació...Per això, al Fòrum li costa tant. Jo crec que serà un èxit, però li costa molt, perquè tampoc es coneix gaire. Jo ja els ho dic: els Jocs eren més fàcils, des del punt de vista estrictament organitzatiu, perquè hi ha la *Carta Olímpica*, el president Samaranch, les normes que cal anar seguint. El Fòrum s'ha d'inventar, s'ha d'inventar la carta olímpica del Fòrum.

Els Paralímpics

J.A.S.: Barcelona va ser el començament d'una nova era dels Paralímpics. Fins arribar a la solució final: avui dia, els Jocs Paralímpics formen part, oficialment, dels Jocs Olímpics. La ciutat que organitza els Jocs Olímpics, el mateix comitè organitzador, es compromet a fer els Jocs Paralímpics.

J.M.A.: L'antecedent immediat de Barcelona va ser Setül, que també va fer els Jocs Paralímpics.

J.A.S.: I ho van fer prou bé.

J.M.A.: Ho van fer bé, però amb molt poca publicitat. Els mateixos paralímpics van quedar molt insatisfets perquè van tenir la sensació que se'ls amagava.

J.A.S.: Nosaltres els vam concedir l'ús del nom «olímpics» perquè és una obra que té molt de mèrit. Però Barcelona va ser el gran desplegament dels Paralímpics. I, per fer justícia, va ser l'ONCE qui ho va impulsar.

P.M.: Sense l'ONCE no hi hauria hagut Paralímpics al màxim nivell.

J.M.A.: L'ONCE va ser soci del COOB'92 i va aportar 2 500 milions de pessetes de l'època.

P.M.: I el que va ser sorprenent va ser que van tenir tant públic, cada dia ple.

Els voluntaris

J.A.S.: Barcelona va pujar molt el llistó dels Jocs. En les cerimònies posteriors, basades en les innovacions de Barcelona, se n'ha vist la influència. Però, abans d'acabar, hauríem de parlar dels voluntaris.

J.M.A.: Nosaltres vam tenir donades d'alta com a candidates a ser voluntàries 110 000 persones l'any 1986. I vam fer una auditoria per certificar que no era fals, que no era la llista telefònica. Vam presentar la llista auditada a Lausana per demostrar que era veritat. Després es van seleccionar i formar uns 35 000 voluntaris.

P.M.: Unes persones que convindria no oblidar són la reina i la Bibi Samaranch, que eren les úniques que somreien a la tribuna. La resta, si mires les pel·lícules, tenen una cara de tensió... Estàvem pendents que no fallés res. Fins a la fletxa. Llavors ja vam respirar...

Després de la conversa, l'expresident Samaranch convida tot el grup a pujar al pis de damunt del seu despatx. Es veu tot Barcelona, el Palau Sant Jordi sembla marcar una línia de continuïtat amb la Vila Olímpica. Més enllà, les obres de prolongació de la Diagonal i del Fòrum 2004. Des d'aquesta perspectiva, resulta encara més evident l'herència del Jocs.